

ANALYTICKÁ ČÁST

3.1 Daňová podpora výzkumu a vývoje v soukromých podnicích

Úvod – postavení soukromých podniků ve výzkumu a vývoji v Česku

Podniky tvoří výší výdajů na výzkum a vývoj (dále jen VaV), ale i počtem osob ve VaV zaměstnaných, nejdůležitější sektor pro provádění této činnosti v Česku i ve většině ostatních zemí EU a OECD. Význam podnikového výzkumu přitom u nás stále roste. V roce 2024 byly v podnikatelském sektoru na tuto činnost vynaloženo 65 % (95 mld. Kč – ukazatel BERD) z celkových 147 mld. Kč výdajů na VaV v Česku (ukazatel GERD). Před deseti lety dosáhl tento podíl 55 %. V tomto ukazateli se Česko v roce 2024 dostalo téměř na průměr zemí EU (67 %). V sousedním Německu a Rakousku se tento podíl pohyboval těsně pod 70 %. Ve Spojených státech, v Japonsku, v Koreji a v Číně se podnikatelský sektor podílel na celkových výdajích na VaV téměř z 80 %.

Od roku 2013 jsou v Česku výdaje na VaV v podnikatelském sektoru ve vztahu k HDP vyšší než 1 %. V posledních pěti letech se tento poměrový ukazatel drží na úrovni 1,2 % HDP. Za průměrem EU, který je v posledních šesti letech (2019 až 2024) na úrovni 1,5 %, však Česko stále zaostává. V pěti státech EU, včetně Německa a Rakouska, byl podíl výdajů na VaV v podnikatelském sektoru v roce 2024 nad 2 % HDP. Ve Spojených státech a v Japonsku se tento podíl v roce 2023 blížil 3 %, v Koreji 4 % a v Izraeli 6 % HDP.

Upozornění č. 1: Pokud nebude uvedeno jinak, veškeré dále uváděné údaje v této publikaci se v rámci podnikatelského sektoru vztahují pouze k soukromým podnikům, které jsou právnickými osobami. Podnikatelský sektor je v rámci statistiky výzkumu a vývoje dle Frascati manuálu vymezen širěji, zahrnuje i veřejné podniky a podnikající fyzické osoby (OSVČ), které však nejsou součástí sledovaných soukromých podniků v rámci statistiky o daňové podpoře VaV. V roce 2024 se tyto OSVČ podílely na celkových výdajích na VaV v podnikatelském sektoru 0,04 % (35 mil. Kč). Ve veřejných podnicích bylo ve stejném roce na VaV vynaloženo 2,9 mld. Kč a na podnikatelském sektoru se podílely 3,1 %.

V roce 2024 byla v Česku výzkumná a vývojová činnost zjištěna u 2 770 soukromých podniků, které tvořily téměř 90 % z celkového počtu subjektů, kde se u nás tato činnost prováděla. Na konci roku 2024 pracovalo v Česku ve VaV celkem 123 tisíc osob. V přepočtu na plný roční úvazek věnovaný této činnosti to představovalo 87 tisíc osob (ukazatel FTE). Soukromé podniky se na tomto počtu podílely 60 %. V absolutním vyjádření zde tak v přepočtu na plný roční úvazek věnovaný této činnosti pracovalo 50,2 tisíc osob. V roce 2010 to bylo 24,6 tisíc.

V absolutním vyjádření vynaložily soukromé podniky v Česku v roce 2024, a to ať už z vlastních nebo veřejných zdrojů, na VaV celkem 92,1 mld. Kč, tj. 97 % z výdajů na tuto činnost vynaloženou v podnikatelském sektoru a 63 % z celkových výdajů na VaV v Česku. V roce 2010 dosahovaly tyto podíly 93 %, resp. 53 %. Dvě třetiny z výdajů v soukromých podnicích na výzkumnou a vývojovou činnost připadlo v roce 2024 na firmy pod zahraniční kontrolou, zbylá třetina na soukromé podniky pod tuzemskou kontrolou.

Absolutně výdaje na VaV v soukromých podnicích vzrostly v porovnání s rokem 2010 více než trojnásobně (3,2krát), a to z 27,9 mld. Kč na výše uvedených 92,1 mld. Kč v roce 2024. Ve vysokoškolském a vládním sektoru se výdaje na VaV v tomto období za oba sektory dohromady vzrostly dvojnásobně (konkrétně 2,2krát), a to z 22,6 mld. Kč v roce 2010 na 50,7 mld. Kč v roce 2024.

3.1.1 Daňová podpora VaV v soukromých podnicích – základní údaje za rok 2024

V roce 2025 si v daňovém přiznání z příjmu právnických osob za rok 2024 uplatnilo odečet výdajů na realizaci projektů výzkumu a vývoje (dále jen **daňový odpočet na VaV**) celkem 721 soukromých podniků. Jde o nejnižší počet od roku 2010 (graf č. 1). Ve stejném roce si dalších 126 podniků své výdaje na VaV v rámci daňových přiznání za rok 2025 převedlo k uplatnění do dalšího roku (kapitola 3.1.3).

Upozornění č. 2: Kromě soukromých podniků, mohou využívat daňovou podporu VaV i veřejné podniky a podnikající fyzické osoby. V roce 2025 v rámci daně z příjmu právnických osob za rok 2024 tuto možnost využilo pouze 5 z 56 veřejných podniků provádějících VaV (tab. č. 1 v tabulkové příloze) a 9 podnikajících fyzických osob (tab. č. 3 v kapitole č. 2). S těmito subjekty se v analýze dále nepracuje.

Z 602 638 subjektů, které za rok 2024 podaly daňové přiznání z příjmu právnických osob, využilo daňovou podporu VaV jen 0,12 % z nich, tj. výše uvedených 721 soukromých podniků.

Z celkového počtu 2 770 soukromých firem provádějících VaV v Česku v roce 2024 si za tento rok daňový odpočet na VaV uplatnila čtvrtina z nich, v roce 2020 to byla třetina (kapitola 3.2.1). Využívání této daňové podpory se výrazně liší podle vlastnictví a velikosti podniků. Jestliže v případě podniků pod tuzemskou kontrolou tuto možnost za rok 2024 využilo 24 % firem provádějících VaV, tak v případě firem pod zahraniční kontrolou to bylo 32 %. Vyšší míra uplatnění je patrná také u velkých podniků (41 %) než u malých (21 %).

Za rok 2024 si soukromé firmy odečetly od základu daně z příjmu výdaje na VaV za 17,5 mld. Kč, tj. o tři miliardy (22 %) více než v roce předchozím. Na celkových výdajích ve výši 92,1 mld. Kč vynaložených v soukromých podnicích na výzkum a vývoj v roce 2024¹⁵ se tyto daňové odpočty podílely z 19 % v porovnání s 16 % v roce předchozím. Nejvyšší byly tyto podíly v letech 2010 až 2017, kdy si soukromé podniky v rámci daňové podpory VaV uplatňovaly 25 až 30 % ze svých celkových výdajů vynaložených na VaV.

Při daňové sazbě 21 % tak firmy díky této nepřímé veřejné podpoře ušetřily 3,7 mld. Kč. Meziročně to bylo o třetinu a absolutně o 938 mil. Kč více, a to i v důsledku zvýšení sazby daně z 19 % na 21 %¹⁶.

Díky uplatněným daňovým odpočtům na VaV tak soukromé firmy do státního rozpočtu za rok 2024 odvedly na dani z příjmu o 3,7 mld. Kč méně, než kdyby tato podpora neexistovala. Tato částka se rovnala 1,19 % z celkového inkasa státu na dani z příjmu právnických osob, které v roce 2024 dosáhlo 309 mld. Kč¹⁷.

V porovnání s celkovými výdaji státního rozpočtu (2 237 mld. Kč za rok 2024)¹⁸ se daňová podpora VaV ve stejném roce rovnala 0,16 %. Dopad daňových odpočtů na státní rozpočet byl nejvyšší v letech 2013 až 2017, a to přibližně 0,20 %. *Podrobněji v následující kapitole 3.1.2 (graf č. 3).*

Na celkové přímé a nepřímé veřejné finanční podpoře VaV v Česku, která v roce 2024 dosáhla rovných 56 mld. Kč se daňová (nepřímá veřejná) podpora VaV podílela 6,6 % v porovnání s 5,2 % v roce předchozím. Ve vztahu k výše uvedeným 92,1 mld. Kč celkových výdajů na VaV v soukromých podnicích v roce 2024, se daňová podpora této činnosti rovnala 4,0 %, v roce 2023 to bylo 3,1 %. *Podrobněji opět v kapitole 3.1.2 (graf č. 4).*

Jak již také ČSÚ podrobně informoval¹⁹, v roce 2024 bylo poskytnuto ze státního rozpočtu na výzkum a vývoj rovných 40 mld. Kč. Daňová podpora této činnosti se v porovnání s těmito výdaji rovnala 9,2 %. Jinak řečeno, v roce 2024 byla celková přímá podpora VaV ze státního rozpočtu 11krát vyšší, než kolik stát investoval do VaV nepřímo prostřednictvím daňové podpory této činnosti.

V daňových přiznání za rok 2024 si soukromé firmy do dalších let převedly pro případné využití v rámci daňových odpočtů náklady na VaV 7,9 mld. Kč. *Podrobněji k těmto převedeným výdajům v kapitole 3.1.3.* Častěji a ve větší míře než nepřímou veřejnou (daňovou) podporu výzkumu a vývoje, využívají soukromé firmy v Česku v posledních letech přímé dotace ze státního rozpočtu nebo ze zdrojů EU. *Podrobněji v kapitole 3.2.*

Pro mezinárodní srovnání se daňová podpora VaV poměřuje nejčastěji k HDP. Tento ukazatel se v Česku od roku 2011 pohybuje kolem 0,05 %. *Mezinárodní srovnání tohoto ukazatele je uvedeno v kapitole č. 3.3.*

¹⁵ <https://csu.gov.cz/podnikovy-vav>

¹⁶ Při zachování sazby daně právnických osob na 19 % by meziroční navýšení bylo poloviční.

¹⁷ <https://financnisprava.gov.cz/cs/dane/analyzy-a-statistiky/danova-statistika>

¹⁸ Státní závěrečný účet České republiky za rok 2024.

¹⁹ Statistika státních rozpočtových výdajů na VaV (GBARD). Více zde: <https://csu.gov.cz/vydaje-statniho-rozpocetu-na-vav>

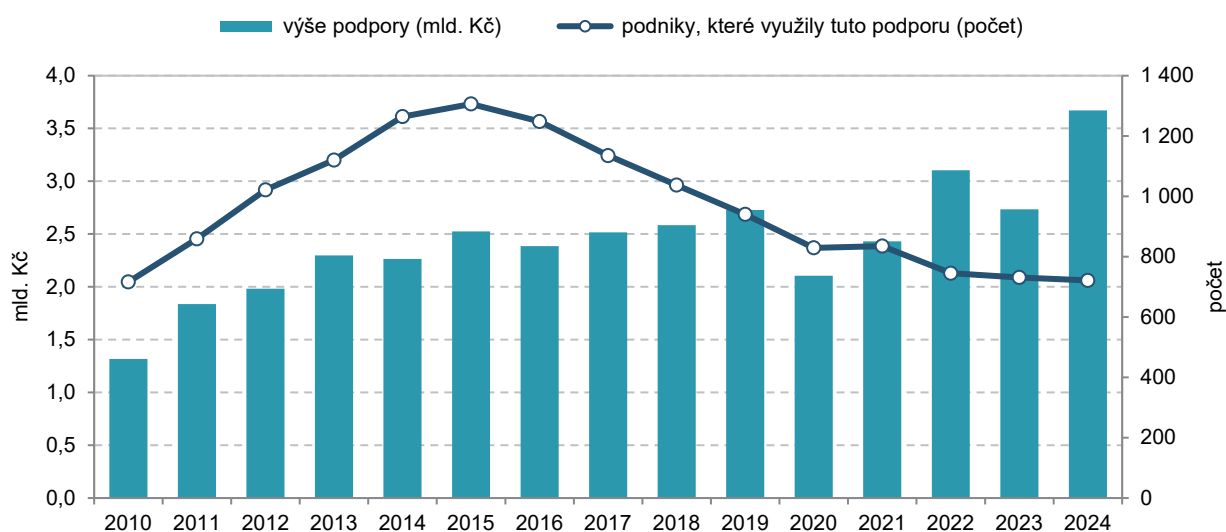
3.1.2 Daňová podpora VaV v soukromých podnicích – základní vývoj v čase

Počet podniků s uplatněným daňovým odpočtem na VaV

Daňová podpora VaV je v Česku zavedena od roku 2005, za který si podniky mohly poprvé odečíst své náklady související s realizací svých VaV projektů od základu daně z příjmu právnických osob dvakrát. Poprvé v rámci klasických nákladů, podruhé v rámci tzv. odečitatelné položky (jinak také daňového odpočtu) od základu daně (§ 34 odst. 4 a 5 zákona o dani z příjmu). Za tento první rok tuto možnost využilo 454 podniků.

Od roku 2005 až do roku 2015 rostl v Česku počet podniků využívajících daňovou podporu VaV průměrně o cca 10 % ročně až na 1 306 za rok 2015. V následujících letech, kromě roku 2021, docházelo ke každoročnímu poklesu počtu podniků, které využily tento daňový odpočet. Celkově se jejich počet mezi roky 2015 až 2024 snížil o 585 podniků, tj. téměř o polovinu, až na výše zmíněných 721 v roce 2024 (graf č. 1).

Graf 1: Daňová podpora VaV v soukromých podnicích v Česku – základní ukazatele

Zdroj: ČSÚ podle administrativních dat GFR

Z celkového počtu 2 770 soukromých firem, které v roce 2024 prováděly v Česku VaV si za tento rok daňový odpočet na VaV uplatnilo 26 % z nich, tj. obdobně jako v předchozích dvou letech. V roce 2020 to byla cca třetina. *Podrobněji kapitola 3.2.1.*

V rámci daně z příjmu si soukromé firmy za rok 2024 odečetly od základu daně výdaje na VaV za 17,5 mld. Kč (graf č. 2). Při daňové sazbě 21 % tak firmy díky této nepřímé veřejné podpoře ušetřily 3,7 mld. Kč (graf č. 1).

Výše daňové podpory VaV

Po roce 2010, kdy se daňová sazba právnických osob ustálila na hodnotě 19 %, vzrostla daňová podpora VaV v soukromých podnicích z 1,3 mld. Kč v roce 2010 na 2,3 mld. Kč v roce 2013. V následujících šesti letech se výše této podpory výrazně neměnila a pohybovala se kolem 2,5 mld. Kč. V roce 2020 došlo k meziročnímu snížení této podpory o necelou čtvrtinu, a to z 2,7 mld. Kč na 2,1 mld. Kč²⁰. V následujících dvou letech naopak došlo k nárůstu této podpory o miliardu na 3,1 mld. Kč za rok 2022²¹. Za výrazným zvýšením daňové podpory v roce 2022 stálo především zapojení nevyužitých výdajů na VaV z přechodných let, a to u několika velkých firem ze zpracovatelského průmyslu *Podrobněji kapitola 3.1.3.*

V následujícím roce 2023 došlo naopak k poklesu objemu odečtených výdajů na VaV, a tím i daňové podpory VaV o 12 %. V roce 2024 i díky růstu sazby daně vzrostla meziročně daňová podpora VaV o celou miliardu korun z 2,7 mld. Kč v roce 2023 na 3,7 mld. Kč v roce 2024. Jedná se o historicky nejvyšší částku této nepřímé veřejné podpory, kterou soukromé podniky využily na snížení nákladů na provádění výzkumu a vývoje.

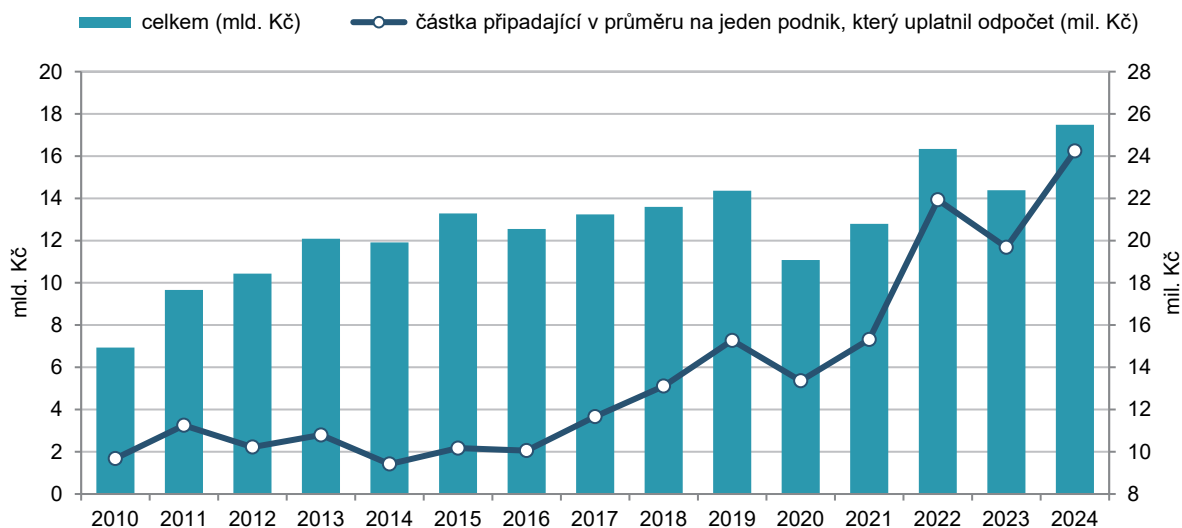
²⁰ <https://csu.gov.cz/produkty/danova-podpora-vyzkumu-a-vyvoje-klesla-o-06-mld-kc>

²¹ <https://csu.gov.cz/produkty/danova-podpora-vyzkumu-a-vyvoje-presahla-v-roce-2022-poprve-tri-miliardy-korun>

Uplatněný odpočet výdajů na VaV

Za rok 2024 si v průměru jeden podnik, který využil daňovou podporu VaV, odečetl od základu daně z příjmu výdaje na VaV ve výši 24,2 mil. Kč, což je o 4,6 mil. Kč více než v roce 2023 (graf č. 2). Mezi roky 2010 a 2015 se tento údaj pohyboval kolem 10 mil. Kč. V následujících letech, kromě roku 2020 a 2023, průměrná částka, kterou si soukromé podniky uplatnily v rámci daňové podpory VaV rostla. *Podrobnější informace o počtu firem, které využily daňovou podporu na VaV, podle výše této podpory, a to v závislosti na jejich vlastnictví, velikosti a odvětví, najdete v kapitole 3.1.4 nebo tabulkové příloze v tabulkách 9 až 11.*

Graf 2: Uplatněný odečet výdajů na VaV z daně z příjmu soukromých podniků

Zdroj: ČSÚ podle administrativních dat GFŘ

Celkový objem uplatněných daňových odpočtů za rok 2024 ve výši 17,5 mld. Kč (graf č. 2) meziročně vrostl o 3,1 miliardy, tj. o výše uvedených 22 %. Za tímto vzrůstem bylo především navýšení daňových odpočtů na VaV o 2,3 mld. Kč u velkých firem ve zpracovatelském průmyslu. *Podrobněji opět kapitola 3.1.3 nebo výše zmíněná tisková zpráva k údajům za rok 2023.*

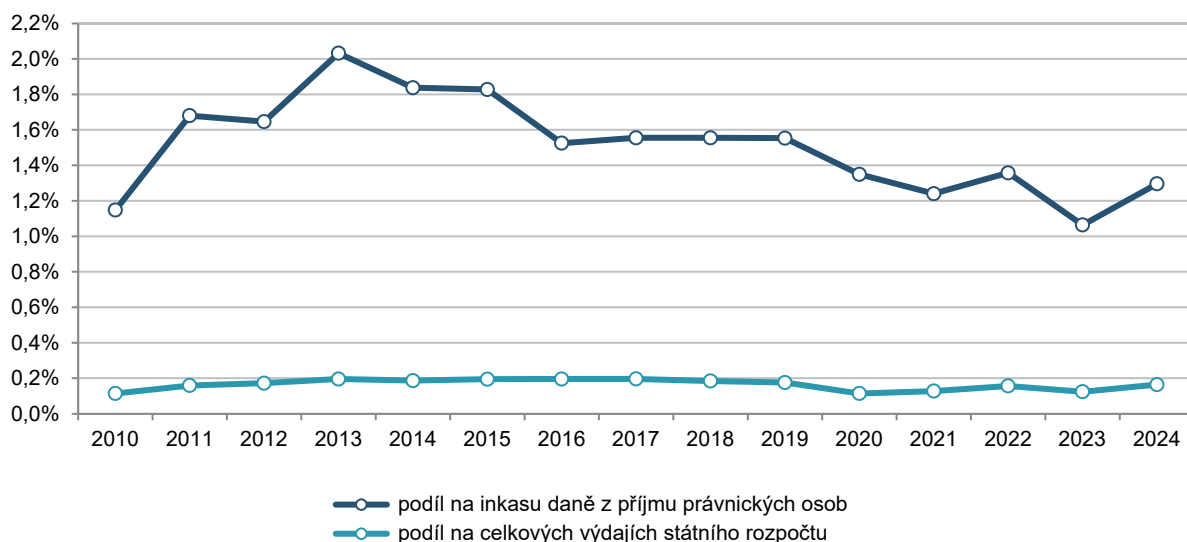
Pokud vztáhneme 17,5 mld. Kč výdajů na VaV odečtených z daně z příjmu za rok 2024 k celkovým výdajům za VaV provedeným v soukromých podnicích ve stejném roce získaných z Ročního zjišťování o výzkumu a vývoji VTR 5-01 (92,1 mld. Kč), je možno konstatovat, že soukromé podniky uplatnily daňové odpočty na 19 % svých výdajů na VaV. Nejvyšších hodnot tento podíl dosáhl v letech 2011 a 2013, kdy soukromé podniky daňově odečetly 31 % svých výdajů na VaV. *Pro správnou interpretaci těchto údajů jsou důležitá omezení uvedená v upozornění č. 4 v této kapitole.*

Dopad daňové podpory VaV na inkasu daně z příjmu a na státním rozpočtu

Za rok 2024 vybral stát na dani z příjmu právnických osob díky daňovým odpočtům na VaV o 3,7 mld. Kč méně, než kdyby tato nepřímá veřejná podpora VaV neexistovala. Jak již bylo zmíněno výše, tato částka se rovnala 1,19 % z celkového inkasa daně z příjmu právnických osob, které dosáhlo 309 mld. Kč²². Nejvyšší byl tento daňový dopad (podílový ukazatel) v roce 2013. V tomto roce se daňová podpora VaV rovnala 2,03 % z celkového inkasa daně z příjmu právnických osob.

Ve vztahu k celkovým výdajům státního rozpočtu se daňová podpora VaV pohybovala od 0,11 % v roce 2010 a 2020 až po 0,20 % v roce 2013 a v letech 2016 a 2017. V roce 2024 dosáhla hodnoty 0,16 %, stejně jako v roce 2022 (graf č. 3).

²² <https://financnisprava.gov.cz/cs/dane/analyzy-a-statistiky/danova-statistika>

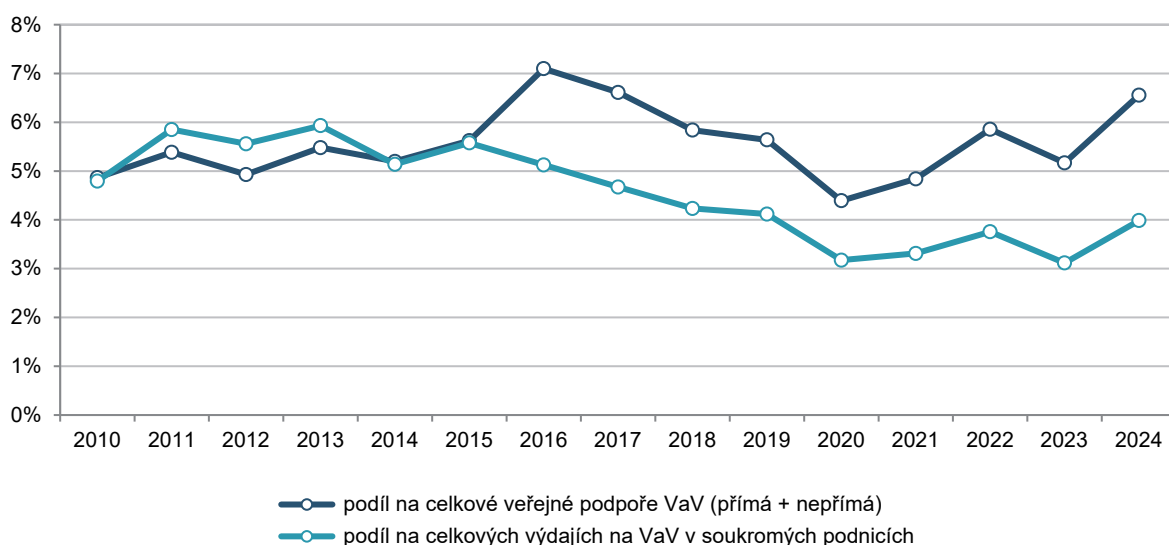
Graf 3: Daňová podpora VaV v Česku – podíl na inkasu daně z příjmu a na státním rozpočtu (%)

Zdroj: ČSÚ podle administrativních dat GFR

Podíl daňové podpory VaV na celkových veřejných výdajích na VaV

Dalším ze sledovaných poměrových ukazatelů je podíl daňové podpory VaV na celkové přímé a nepřímé veřejné finanční podpoře této činnosti v Česku. V roce 2024 bylo na VaV prováděný v Česku z veřejných domácích a zahraničních zdrojů prostřednictvím přímých dotací a prostřednictvím nepřímé (daňové) podpory VaV vynaloženo rovných 56 mld. Kč. Daňová podpora VaV v soukromých podnicích se na této celkové veřejné podpoře VaV podílela 6,6 %. Nejnižší byl tento podíl v roce 2020 (4,4 %), nejvyšší v roce 2016 (7,1 %). *Podrobněji viz následující graf č. 4. V kapitole 3.2.2 je podrobně rozebrána přímá a nepřímá veřejná podpora VaV prováděného v soukromých podnicích.*

Z hlediska jednotlivých forem veřejné podpory připadlo 77 % z výše uvedených 56 mld. Kč na domácí veřejné zdroje. Vysoké školy, ústavy Akademie věd ČR, podniky a další subjekty získaly v roce 2024 podle údajů z Ročního zjišťování o výzkumu a vývoji VTR 5-01²³ ze státního rozpočtu na VaV celkem 43,1 mld. Kč. Dalších 9,2 mld. Kč pak formou přímé podpory z veřejných zahraničních zdrojů – šlo primárně o dotace z EU.

Graf 4: Daňová podpora VaV v Česku – podíl na celkové veřejné podpoře VaV v Česku a podíl na celkových výdajích na VaV vynaložených v soukromých podnicích (%)

Zdroj: ČSÚ podle administrativních dat GFR

²³ Roční zjišťování VTR 5-01. Více zde: <https://csu.gov.cz/vydaje-na-vav>

V případě soukromých podniků tvořily přímé dotace z domácích veřejných zdrojů 39 % (3,4 mld. Kč) z celkové veřejné podpory VaV v těchto subjektech. Dalších 19 % (1,7 mld. Kč) připadlo na přímou veřejnou podporu ze zahraničí. Zbýlých 42 % připadlo na daňovou podporu VaV. Pokud jde o podíly jednotlivých druhů podpory na celkové veřejné podpoře VaV prováděného v soukromých firmách, tak ty se výrazně liší v závislosti na vlastnictví, velikosti a odvětví firem. *Tyto informace jsou podrobně rozvedeny v kapitole č. 3.2.2 nebo v tabulkové příloze v tabulkách 14 až 19.*

V grafu č. 4 je uveden i vývoj daňové podpory VaV na celkových výdajích vynaložených na VaV v soukromých firmách, a to bez ohledu na zdroj jejich financování. V roce 2024 dosáhl tento podílový ukazatel rovných 4 %. Nejvyšší byl tento ukazatel v roce 2011 a v roce 2013, kdy se daňová podpora podílela 5,9 % na celkových výdajích na VaV v soukromých firmách. I v tomto případě se tento podílový ukazatel výrazně liší především v závislosti na velikosti a vlastnictví soukromých podniků. *Při interpretaci tohoto podílového ukazatele je nutno brát v potaz jeho omezení uvedená v následujícím upozornění. Mezinárodní srovnání tohoto ukazatele je uvedeno v kapitole č. 3.3.*

Upozornění č. 4: Pokud srovnáváme výši odečtů výdajů na VaV uplatněných v rámci daňových příznání za daný rok (resp. od ní odvozenou výši daňové podpory na VaV) s celkovými výdaji vynaloženými na VaV v soukromých podnicích získanými z Ročního zjišťování o výzkumu a vývoji VTR 5-01, je nutno brát v potaz následující skutečnosti:

- podniky nemusí své výdaje na VaV uplatnit za dané zdaňovací období, ale mohou je v případě ztráty buď celé, nebo jejich část převést k uplatnění do dalších let (nejpozději však do 3 let od jejich vzniku);
- podniky nemohou využít daňovou podporu na stejné projekty, na které získaly přímou dotaci ze státního rozpočtu nebo ze zdrojů EU (podrobněji viz kapitola 3.2.1);
- v rámci daňové podpory na VaV se uplatňují pouze neinvestiční (běžné) výdaje, celkové výdaje na VaV sledované v rámci zjišťování VTR 5-01 obsahují i investiční (kapitálové) výdaje na VaV;
- vymezení činností spadajících pod VaV v rámci daňové podpory a tím i souvisejících výdajů uvedených v příslušném pokynu Ministerstva financí není zcela totožné s vymezením VaV uvedeném ve Frascati manuálu z roku 2015, podle kterého se řídí statistické zjišťování VTR 5-01 a
- za všechny subjekty, které v daném roce využily daňovou podporu VaV, nemusí být k dispozici potřebné údaje ze zjišťování VTR 5-01.

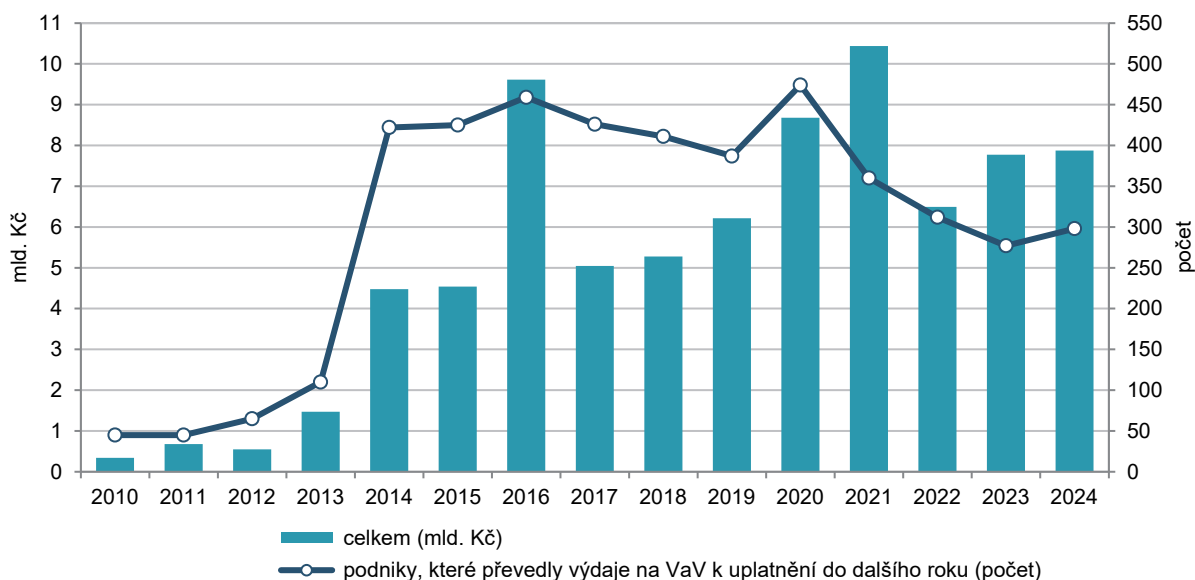
3.1.3 Neuplatněný daňový odpočet na výzkum a vývoj

Podniky s výdaji na VaV převedenými k daňovému uplatnění do dalších let

Podniky nemusely své výdaje na VaV uplatnit v daňovém přiznání pro daný rok, kdy jim výdaje na VaV vznikly, ale mohly buď celé, nebo jejich část, převést do dalšího roku a uplatnit odpočet později, nejdéle však do 3 let od jejich vzniku, a to v souladu s dikcí zákona²⁴.

V rámci přiznání daně z příjmu právnických osob za rok 2024 si takto k pozdějšímu daňovému uplatnění převedlo veškeré náklady na VaV či jejich část 298 podniků. Meziročně jejich počet vzrostl o 21 (graf č. 5).

Graf 5: Výdaje na VaV převedené k uplatnění v rámci daňové podpory do dalších let

Zdroj: ČSÚ podle administrativních dat GFR

Z výše uvedených 298 podniků, které využily přenesení výdajů na VaV do dalších let²⁵, si veškeré své náklady na VaV v rámci daňového přiznání za rok 2024 převedlo k možnému pozdějšímu daňovému uplatnění 126 podniků. Dalších 172 podniků si část svých výdajů na VaV uplatnilo za rok 2024 a část si převedlo k možnému uplatnění v rámci daňových odpočtů na tuto činnost do dalších let. *Podrobné údaje o počtu těchto podniků za roky 2020 až 2024, a to v závislosti na jejich velikosti a odvětví, jsou uvedeny v tabulkové příloze v tabulce č. 20.*

V souhrnu na instrumentu daňové podpory VaV participovalo v rámci daně z příjmu za rok 2024, ať již aktivně (využily daňový odpočet na VaV za daný rok) či pasivně (pouze si převedly své výdaje na VaV k pozdějšímu uplatnění), celkem 847 soukromých podniků. V období 2019 až 2021 to bylo více než tisíc firem. *Podrobné údaje o počtu těchto podniků, a to opět v závislosti na jejich velikosti a odvětví, jsou uvedeny v tabulkové příloze v tabulce č. 22.*

Výdaje na VaV převedené do dalších let k uplatnění prostřednictvím daňových odpočtů

V roce 2024 si do dalších let převedly soukromé podniky pro případné využití v rámci daňových odpočtů výdaje na VaV celkem za 7,9 mld. Kč. Jde o částku o 0,1 mld. Kč vyšší než v roce předchozím. V roce 2021 si firmy k možnému pozdějšímu uplatnění v rámci daňových odpočtů na VaV převedly rekordních 10,4 mld. Kč. Jak jde vidět v grafu č. 5. V letech 2010 až 2013 tuto možnost využilo minimum podniků.

Z hlediska velikosti soukromých podniků, z výše uvedených 7,9 mld. Kč výdajů na VaV převedených v rámci daňového přiznání za rok 2024 k pozdějšímu daňovému uplatnění, připadalo 68 % (5,4 mld. Kč) na velké firmy s 250 a více zaměstnanci, 23 % (1,8 mld. Kč) na střední a zbylých 8 % (0,7 mld. Kč) na malé firmy do 10 zaměstnanců. Z hlediska odvětví největší část z těchto převedených výdajů na VaV k pozdějšímu uplatnění připadla v roce 2024 na podniky ze zpracovatelského průmyslu. Do dalších let si takto převedly výdaje na VaV

²⁴ Uvedený stav byl platný pro uplatňování odčitatelné položky na výzkum a vývoj v roce 2024.

²⁵ Z důvodu nízkého základu daně z příjmu.

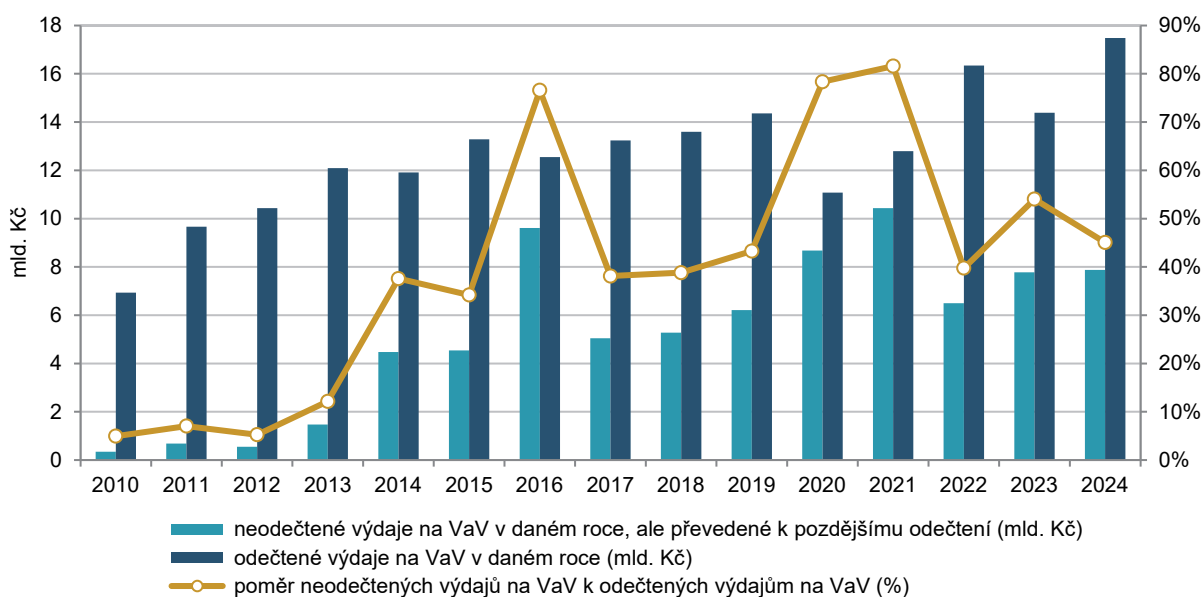
za 3,8 mld. Kč. Podniky z odvětvové sekce Informační a komunikační činnosti využily tuto možnost za své výdaje na VaV ve výši 2,8 mld. Kč. V rámci zpracovatelského průmyslu byl nejvyšší neuplatněný (nevyužitý) odečet výdajů na VaV převedený do dalšího období zaznamenán ve výrobě dopravních prostředků (1,7 mld. Kč). *Podrobné údaje o těchto výdajích podle velikosti a odvětví jsou uvedeny v tabulce č. 21 v tabulkové příloze.*

Z hlediska vlastnictví si v roce 2025 v daňovém přiznání za rok 2024 soukromé podniky pod zahraniční kontrolou převedly k pozdějšímu daňovému uplatnění výdaje na VaV ve výši 4,2 mld. Kč a soukromé podniky pod tuzemskou kontrolou za 3,7 mld. Kč. *Podrobné údaje o těchto převedených výdajích na VaV uvedených v daňových přiznáních podle velikosti a odvětví jak za soukromé domácí podniky, tak i za soukromé podniky pod zahraniční kontrolou za roky 2020 až 2024 jsou uvedeny v tabulce č. 21 v tabulkové příloze.*

Převedené (neodečtené) a odečtené výdaje na VaV v rámci daňové podpory

Zajímavý pohled přináší srovnání částek, které byly v rámci daňové podpory VaV uvedeny v daňových přiznáních k budoucímu uplatnění (neodečtené výdaje) s částkami, které byly v daném roce odečteny (graf č. 6). V roce 2024 tento podíl dosáhl 45 % a oproti roku 2023 klesl o 9 procentních bodů. V roce 2021 dosáhl podíl nejvyšší hodnoty (82 %) za celou dobu existence daňové podpory VaV. Obdobně vysoké hodnoty zmíněného podílu byly zaznamenány v letech 2016 (77 %) a 2020 (78 %). V letech 2010 až 2012 objem neodečtených výdajů na VaV dosahoval jen cca 5 % objemu částek na VaV odečtených. I v tomto ukazateli existují rozdíly z hlediska vlastnictví, velikosti a převažující ekonomické činnosti firem. *Podrobněji viz tabulky č. 20 a 22 v tabulkové příloze.*

Graf 6: Výdaje uvedené v daňových přiznáních firem v rámci odpočtů na VaV podle toho, zda byly v daném roce uplatněné (odečtené) nebo převedené k pozdějšímu uplatnění (neodečtené)

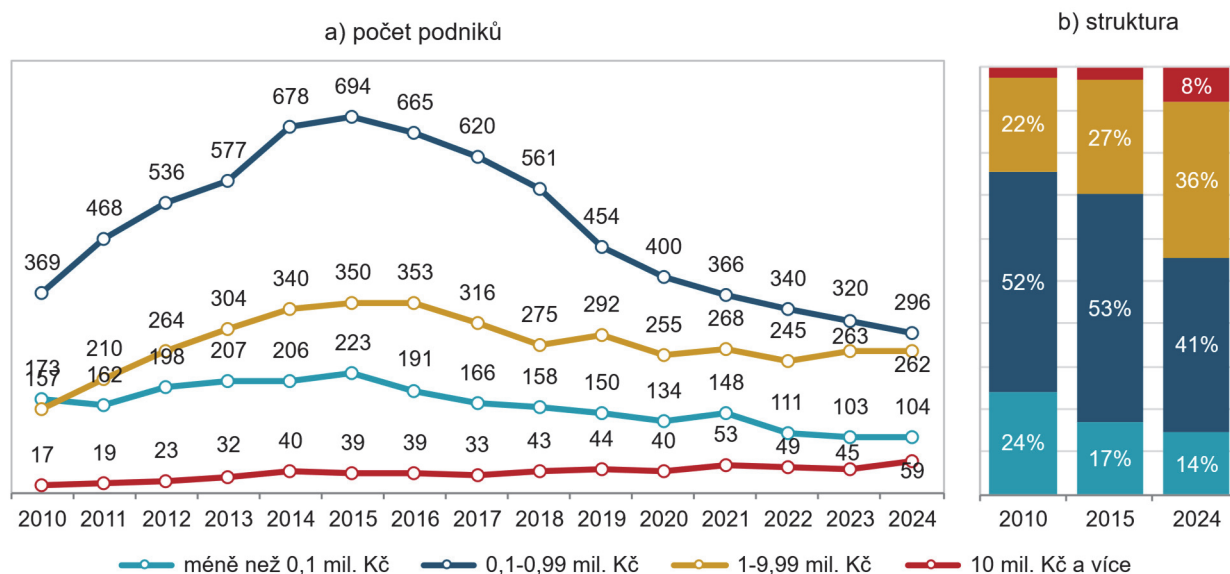
Zdroj: ČSÚ podle administrativních dat GFR

3.1.4 Daňová podpora VaV v soukromých podnicích podle její výše

Z Ročního zjišťování VTR 5-01 plyne, že převážná část ze soukromých podniků provádějících VaV na tuto činnost vynakládá do 10 mil. Kč. V roce 2024 to bylo 69 %, tj. 1 928 z 2 770 soukromých podniků, u kterých byla v Česku v tomto roce zjištěna výzkumná a vývojová činnost. Čtvrtina podniků pak vydala za VaV částku mezi 10–99 miliony korun a pouze v 5 % (137) podniků bylo na VaV vynaloženo 100 a více mil. Kč.

Vzhledem k tomu, že většina podniků utratila celkem za VaV částku menší než deset milionů korun a že pouze na část výdajů na VaV lze uplatnit daňové odpočty (podrobněji viz metodická část) plyne, že více než polovina podniků (55 % v roce 2024) při uplatnění daňové podpory ušetřila méně než jeden milion korun. Naopak daňovou podporu VaV přesahující 10 mil. Kč získalo v roce 2024 jen 59 (8 %) soukromých podniků, z nichž 35 mělo zahraniční vlastníky. Nejvíce, 296 podniků (41 %), ušetřilo díky daňové podpoře VaV částku v rozmezí 0,1 až 0,99 mil. Kč. *Podrobněji viz následující graf č. 7.*

Graf 7: Soukromé podniky využívající daňovou podporu VaV podle výše této podpory

Zdroj: ČSÚ podle administrativních dat GFR

Podniků, které získaly daňovou podporu VaV nižší než jeden milion korun, bylo v roce 2024 rovných 400 a dohromady jim byla vyplacena celková částka 137 mil. Kč. I když se těchto 423 podniků podílelo na celkovém počtu podniků, které si za rok odečetly výdaje na VaV v rámci daňových odpočtů na tuto činnost z 55 %, na celkové daňové podpoře to bylo jen z 4 %. Více než dvě miliardy korun, konkrétně 2,7 mld. Kč (72 % z celkové daňové podpory na VaV), díky daňovým odpočtům výdajů na VaV ušetřilo dohromady 59 podniků (8 %), u nichž byla daňová podpora vyšší než deset milionů korun. *Tyto podrobné údaje podle vlastnictví, velikosti a odvětví jsou uvedeny v tabulkách č. 9 až 11 v tabulkové příloze.*

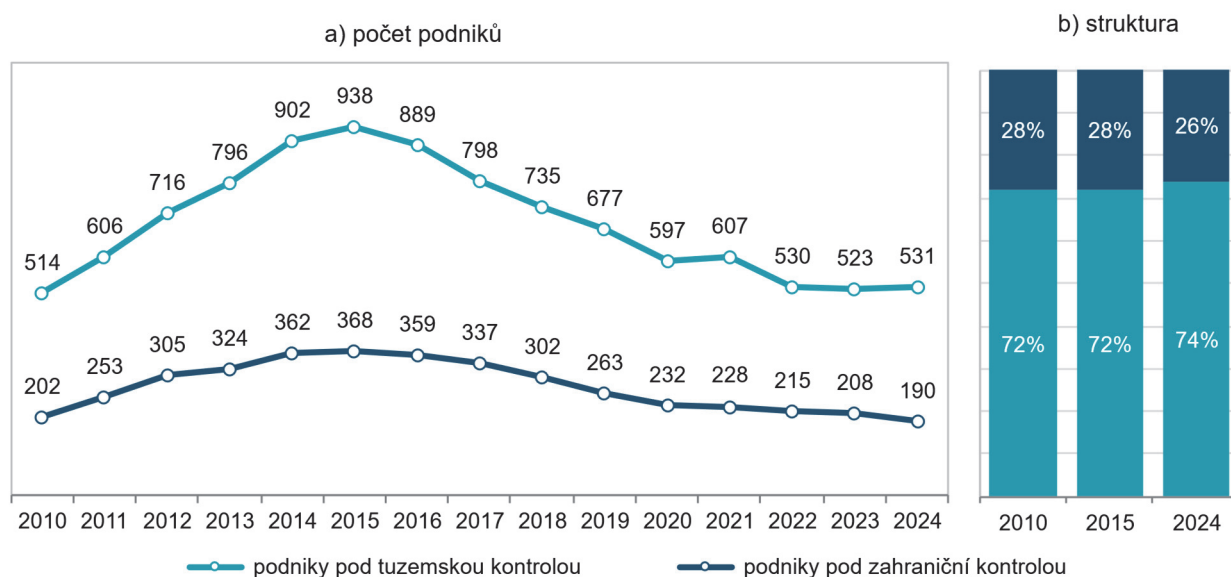

3.1.5 Daňová podpora VaV v soukromých podnicích podle vlastnictví podniku

Počet soukromých podniků využívajících daňovou podporu VaV podle jejich vlastnictví

V posledních třech letech na jeden podnik pod zahraniční kontrolou provádějící VaV připadaly téměř čtyři podniky pod tuzemskou kontrolou. V roce 2024 podle údajů z Ročního zjišťování o výzkumu a vývoji provádělo VaV v Česku 2 170 soukromých podniků pod tuzemskou kontrolou a 600 soukromých firem pod zahraniční kontrolou. Soukromé tuzemské podniky tak v absolutním vyjádření využívají daňovou podporu VaV ve vyšším počtu než firmy pod zahraniční kontrolou. V roce 2024 bylo mezi příjemci této daňové podpory 531 (74 %) podniků pod tuzemskou kontrolou a 190 (26 %) podniků pod zahraniční kontrolou. Toto rozdělení se v čase téměř nemění (graf č. 8).

Graf 8: Podniky využívající daňovou podporu VaV podle jejich vlastnictví

Zdroj: ČSÚ podle administrativních dat GFR

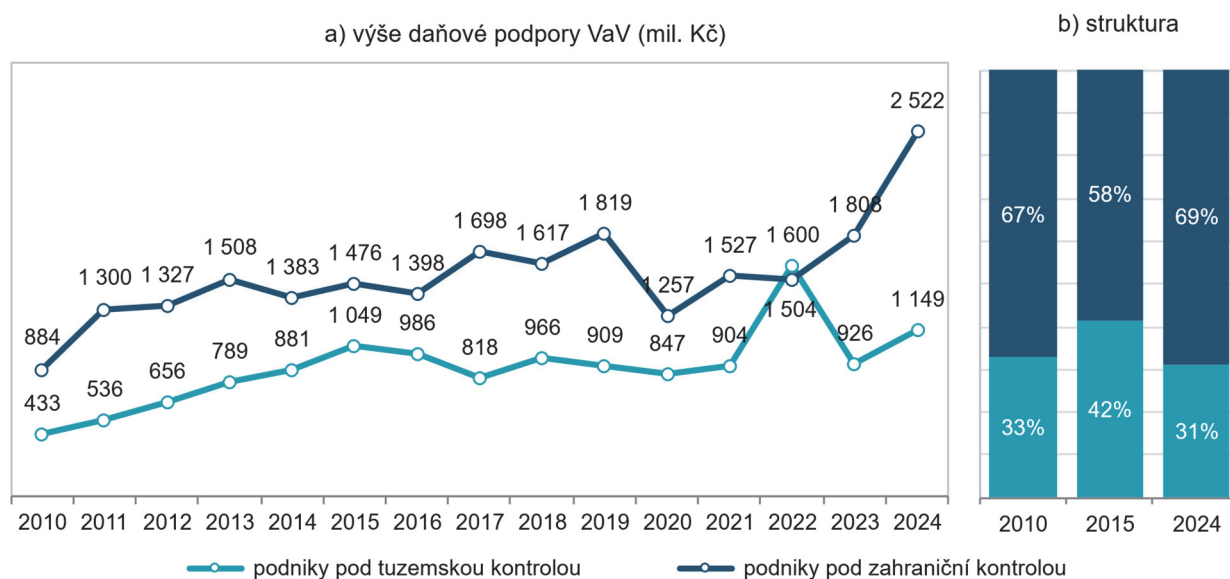
Jak v případě tuzemských podniků, tak těch pod zahraniční kontrolou, nejvyšší počet jich využil daňovou podporu VaV v roce 2015. Počty v obou skupinách poté klesaly až do roku 2020. V roce 2021 opět mírně vzrostl ve skupině tuzemských podniků. U zahraničních podniků pokračoval pokles dále i v roce 2021, i když mírněji než v přechodících letech. V letech 2022 a 2023 počty podniků, které využily daňovou podporu VaV, v obou skupinách opět poklesly. V roce 2024 došlo k mírnému nárůstu ve skupině tuzemských podniků, v případě zahraničních počet nadále klesal.

V přepočtu na jeden podnik byla průměrná daňová podpora VaV vyšší u podniků pod zahraniční kontrolou (13,3 mil. Kč v roce 2024) než u podniků pod tuzemskou kontrolou (2,2 mil. Kč). Tento nepoměr je způsoben především tím, že mezi soukromými tuzemskými firmami využívajícími daňovou podporu VaV, je oproti podnikům pod zahraniční kontrolou, výrazně vyšší zastoupení malých podniků, které obecně uplatňují nižší částky. *Podrobněji viz tabulka č. 7 v tabulkové příloze.*

Daňová podpora VaV podle vlastnictví soukromých podniků

Jak v celkovém počtu firem provádějících VaV, tak v těch využívajících daňovou podporu VaV, výrazně převažují soukromé podniky pod tuzemskou kontrolou nad firmami pod zahraniční kontrolou. Pokud se však jedná o celkové vynaložené prostředky na VaV činnost i získanou nepřímou veřejnou podporu VaV ve formě daňových odpočtů, jsou to podniky pod zahraniční kontrolou, které v těchto ukazatelích dominují. V roce 2024 se v obou případech podílely z 69 % na soukromých podnicích celkem. V absolutním vyjádření ušetřily díky daňové podpoře VaV celkem 2,5 mld. Kč oproti 1,1 mld. Kč v případě soukromých podniků pod tuzemskou kontrolou (graf č. 9). Pouze v roce 2022 ušetřily tuzemské firmy díky daňové podpoře VaV více finančních prostředků než firmy pod zahraniční kontrolou, a to v souvislosti s využitím výdajů na VaV vynaložených v předchozích letech, ale uplatněných až za rok 2022.

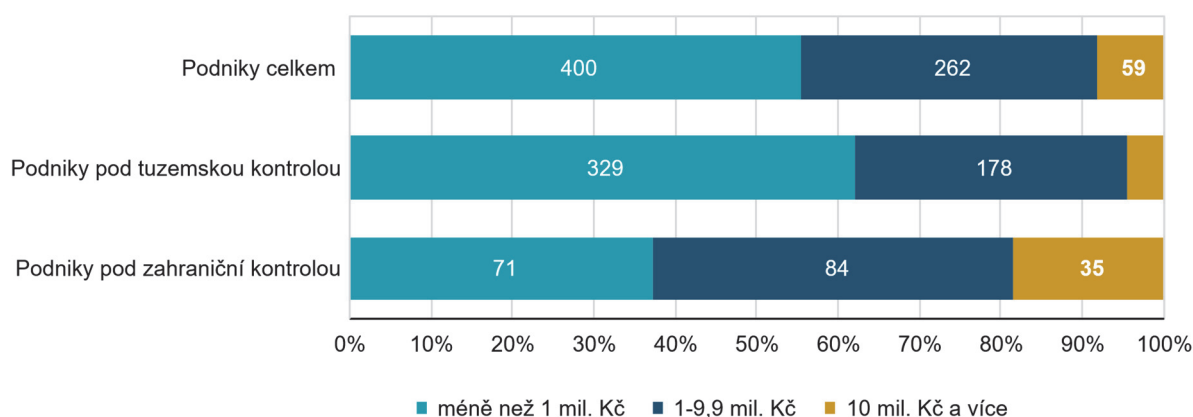
Graf 9: Daňová podpora VaV podle vlastnictví soukromých podniků

Zdroj: ČSÚ podle administrativních dat GŘŘ

Mezi soukromými podniky pod tuzemskou kontrolou, které uplatnily v roce 2024 daňový odpočet na VaV, jich 62 % takto získalo dodatečně méně než jeden milion korun. Třetina z nich ušetřila částku 1–9,9 mil. Kč a úspora více než 10 mil. Kč připadala díky daňovým odpočtům na 5 % tuzemských podniků. V případě podniků pod zahraniční kontrolou je situace zcela odlišná. Mezi těmito podniky, uplatňujícími daňové zvýhodnění, jich 37 % ušetřilo částku menší než 1 mil. Kč, 44 % podniků dosáhlo na slevu v rozmezí 1–9,9 mil. Kč a 18 % zahraničních podniků získalo díky daňové podpoře VaV více než 10 mil. Kč. *Podrobněji viz následující graf č. 10.*

Graf 10: Podniky s daňovou podporou VaV za rok 2024 podle vlastnictví a výše podpory (počet; %)

Zdroj: ČSÚ podle administrativních dat GŘŘ

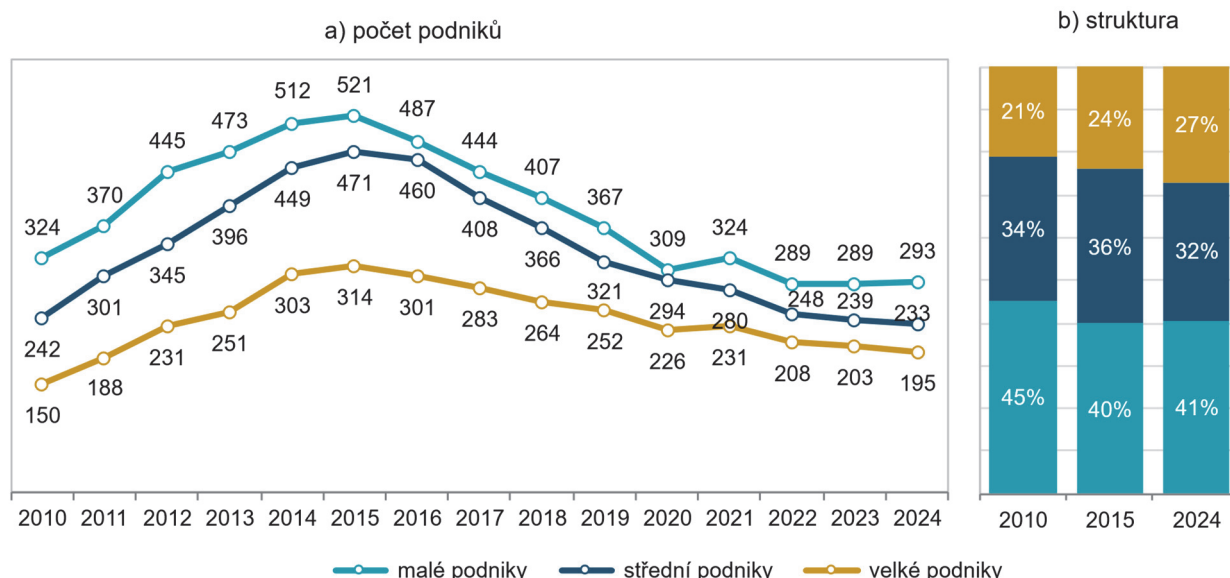

3.1.6 Daňová podpora VaV v soukromých podnicích podle velikosti podniku

V roce 2024 více než polovina (1 416) ze soukromých podniků provádějících v Česku VaV spadala podle údajů ze zjišťování VTR 5-01 do kategorie malých firem s méně než 50 zaměstnanci. V převážné míře se jednalo o soukromé firmy pod tuzemskou kontrolou. Naopak z 475 velkých firem s 250 a více zaměstnanci jich 283 bylo pod zahraniční kontrolou. V případě daňové podpory VaV jsou tyto rozdíly v závislosti na velikosti firem o něco menší. Naopak největší část z celkových výdajů na VaV v soukromých podnicích (92,1 mld. Kč v roce 2024, podle údajů ze zjišťování VTR 5-01), byla vynaložena ve velkých podnicích (71 %). Na střední podniky připadla necelá pětina a zbytek (11 %) na malé soukromé podniky do 49 zaměstnanců.

Pokud jde o daňovou podporu VaV, i zde nejvyšší počet soukromých podniků, které v roce 2024 uplatnily daňové odpočty výdajů na VaV, byl zaznamenán v kategorii malých podniků (293; 41 % z celkového počtu soukromých podniků využívajících daňovou podporu VaV). Uvedená skupina soukromých podniků však získala nejnižší částku daňové podpory VaV (247 mil. Kč; 7 % z celkové výše daňové podpory VaV). Podrobněji viz následující dva grafy č. 11 a č. 12.

Graf 11: Soukromé podniky využívající daňovou podporu VaV podle jejich velikosti

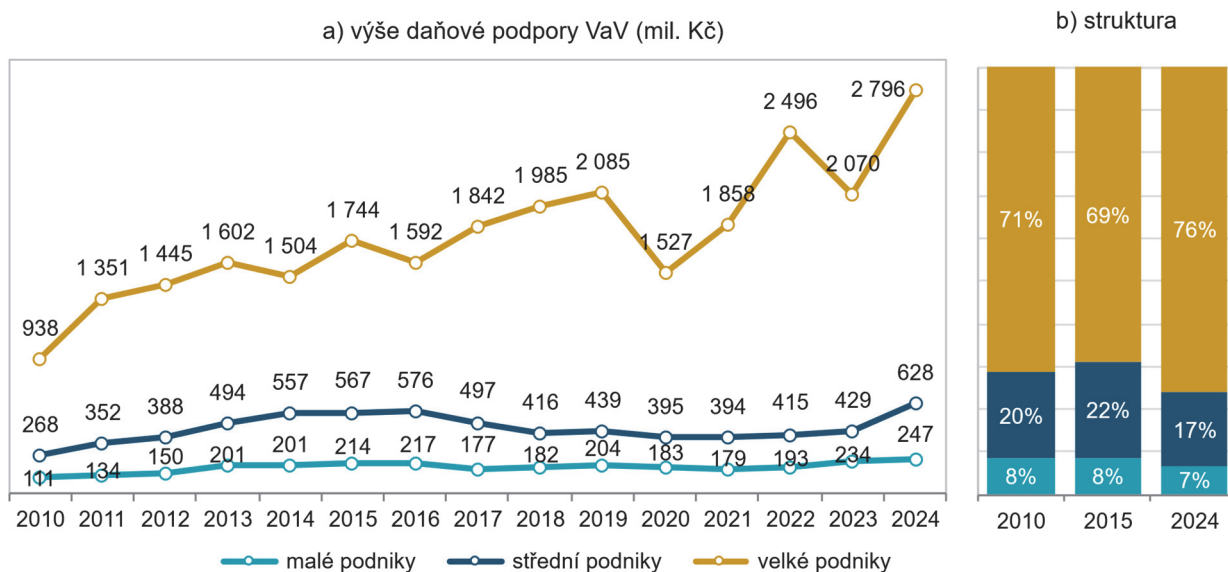
Zdroj: ČSÚ podle administrativních dat GFR

Druhou nejpočetnější velikostní skupinu uplatňující daňové zvýhodnění VaV tvořily středně velké podniky. V roce 2024 jich uplatnilo odpočet výdajů na VaV celkem 233. Tyto středně velké soukromé podniky získaly daňovou podporu VaV ve výši 628 mil. Kč. Ve stejném roce využilo daňovou podporu VaV i 195 velkých podniků, které tímto způsobem ušetřily 2,8 mld. Kč, tj. 76 % z celkové částky daňové podpory VaV soukromých podniků. Na jeden velký podnik v průměru připadala daňová podpora VaV ve výši 14,3 mil. Kč, což je násobně vyšší částka než v případě podniků z ostatních velikostních kategorií. U středních podniků to bylo 2,7 mil. Kč a u malých podniků se jednalo o částku 0,8 mil. Kč.

V roce 2024 oproti přechozímu roku vzrostla výše daňové podpory VaV o 34 %, konkrétně o 938 mil. Kč²⁶. K tomuto nárůstu přispěly výlučně velké podniky, které uplatnily vyšší objem výdajů na VaV a získaly tak daňovou podporu VaV, která byla oproti minulému roku vyšší o 726 mil. Kč (35 %). V případě malých a středních podniků se výše daňové podpory za rok 2024 meziročně zvýšila o 46 % (199 mil. Kč) u středních a o 5,3 % (12 mil. Kč) u malých podniků.

²⁶ Na meziročním růstu výše daňové podpory VaV mezi roky 2023 s 2024 se také podílela změna sazby z daně právnických osob z 19 % na 21 %.

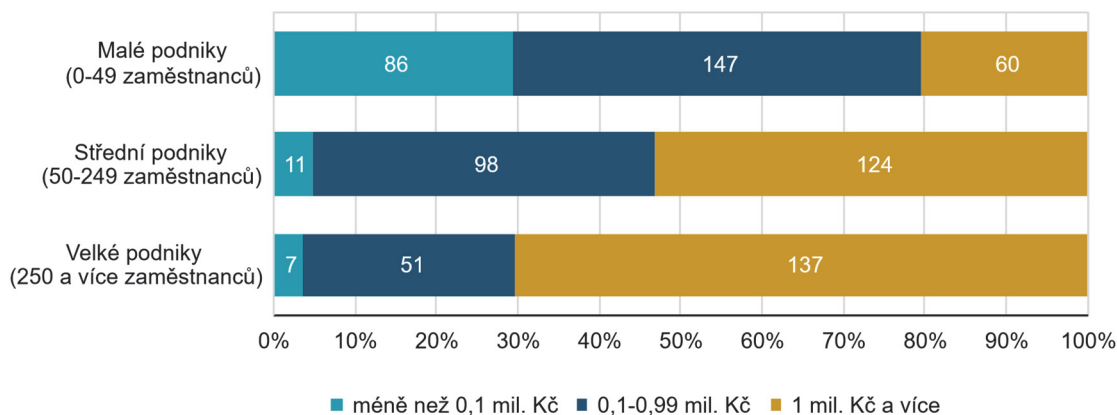
Graf 12: Výše daňové podpory VaV v soukromých podnicích podle jejich velikosti

Zdroj: ČSÚ podle administrativních dat GFŘ

Mezi malými podniky jich za rok 2024 obdržela polovina (147) daňovou podporu VaV v rozmezí 0,1–0,99 mil. Kč. V případě středních podniků to bylo 42 % (98 podniků). U malých podniků však bylo vyšší zastoupení těch, jejichž úspora díky daňové podpoře činila méně než 0,1 mil. Kč, a to 29 %. Ze středních podniků jich naopak 53 % obdrželo daňovou podporu VaV vyšší než 1 mil. Kč. U velkých podniků je, co do výše daňové podpory, situace odlišná, jelikož 70 % (137 podniků) získalo daňovou podporu VaV vyšší než 1 mil. Kč a 24 % (47 podniků) dokonce vyšší než deset milionů korun. *Podrobněji viz následující graf č. 13.*

Graf 13: Podniky s daňovou podporou VaV za rok 2024 podle výše podpory (počet; %)

Zdroj: ČSÚ podle administrativních dat GFŘ

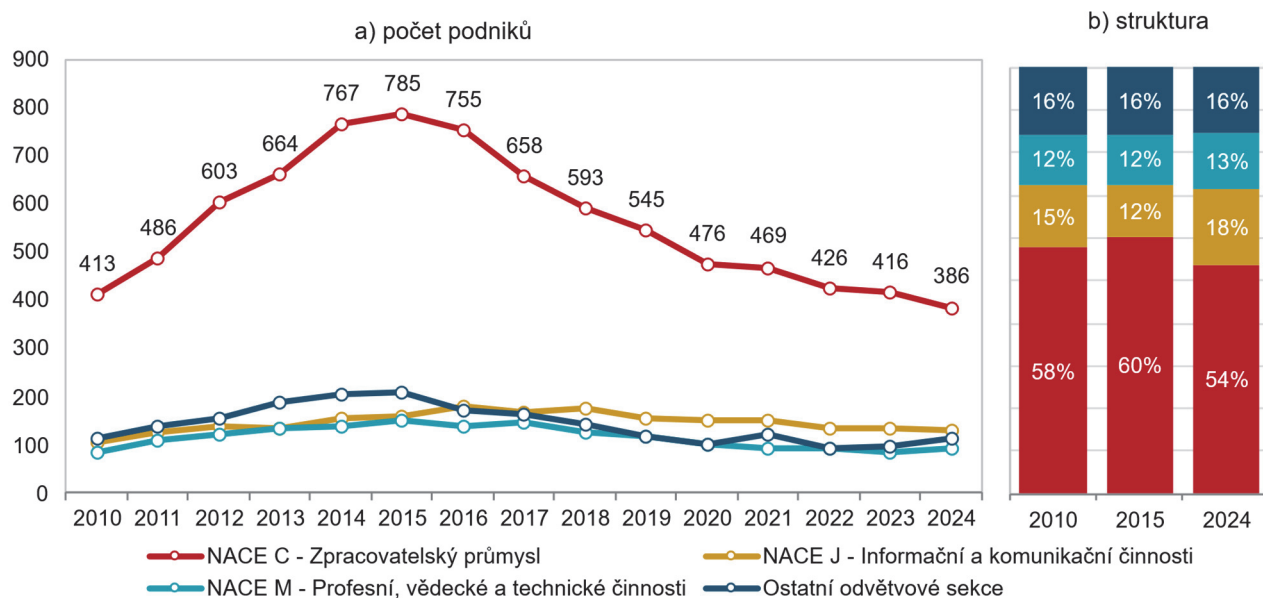
3.1.7 Daňová podpora VaV v soukromých podnicích podle odvětví

Podle své převažující ekonomické činnosti patřila v roce 2024 v Česku polovina (51 %) ze soukromých podniků provádějících VaV do zpracovatelského průmyslu (CZ-NACE sekce C). V absolutním vyjádření se jednalo o 1 420 soukromých podniků. Nejvíce z nich se řadilo do elektrotechnického a elektronického průmyslu (300) a strojírenského průmyslu (242). V těchto dvou odvětvích je vyšší zastoupení menších firem a firem patřících českým vlastníkům. S odstupem pak následuje metalurgický a kovozpracující průmysl, kde v roce 2024 výzkum a vývoj provádělo 205 soukromých firem. Z hlediska celkového objemu vynaložených prostředků na VaV, však jednoznačně dominují podniky z oblasti výroby dopravních prostředků, a to především působících v automobilovém průmyslu.

V posledních letech vzrostl v Česku počet soukromých podniků s VaV činností v odvětvové sekci Informační a komunikační činnosti (CZ-NACE J), a to z 258 v roce 2015 až na 429 v roce 2024. V těchto podnicích výrazně rostou i jejich celkové výdaje na VaV, a to ze 7,9 mld. Kč v roce 2015 na 24,6 mld. Kč v roce 2024.

Obdobné konstatování platí i pro využívání daňové podpory VaV. Z hlediska převažující ekonomické činnosti podniků, které v roce 2024 využily tuto daňovou podporu, jich 386 (54 %) působilo ve zpracovatelském průmyslu. Od roku 2015 ale jejich počet klesl o více než polovinu. V čase roste význam firem z odvětvové sekce Informační a komunikační činnosti, které dosáhly v posledních letech téměř pětinnového podílu na celkovém počtu firem využívajících daňovou podporu VaV. *Podrobněji viz následující graf č. 14.*

Graf 14: Soukromé podniky využívající daňovou podporu VaV podle odvětvových sekcí

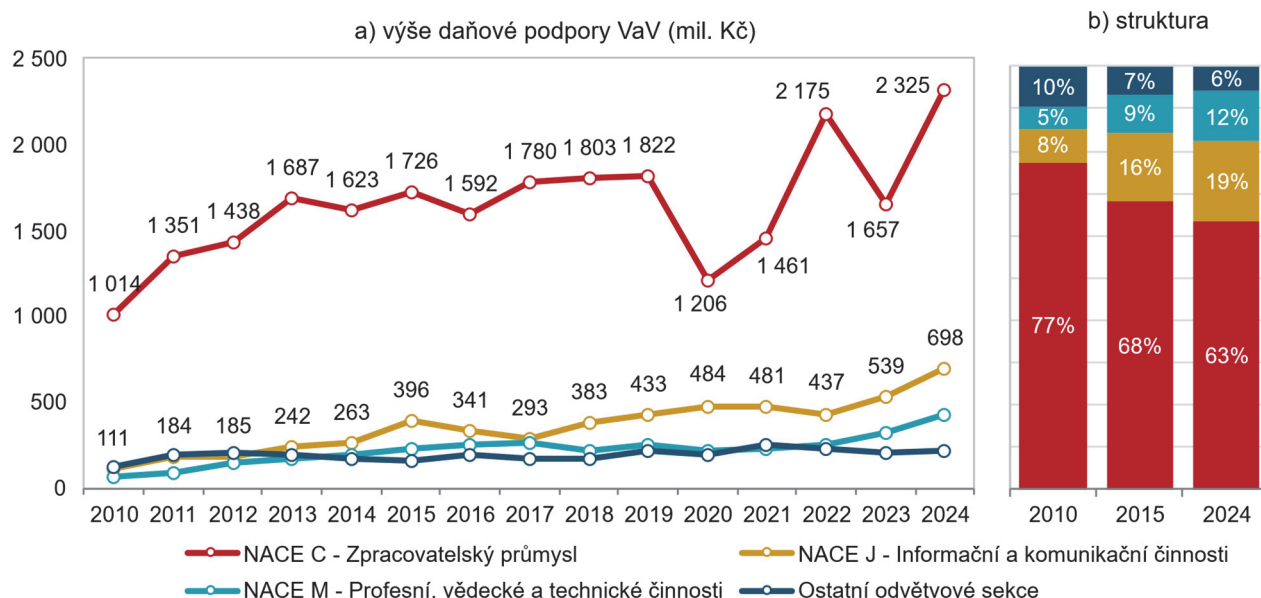
Zdroj: ČSÚ podle administrativních dat GFŘ

V rámci daňového přiznání za rok 2024 získaly soukromé podniky zpracovatelského průmyslu daňovou podporu ve výši 2,3 mld. Kč. Jedná se o 63 % z celkové daňové podpory VaV v soukromých firmách v Česku. Před rokem 2014 to bylo více než 70 %. Podrobněji viz následující graf č. 15. V průměru získal za rok 2024 jeden podnik ve zpracovatelském průmyslu daňovou podporu VaV ve výši rovných 6 mil. Kč.

Daňová podpora VaV je také důležitá pro soukromé podniky působící v oblasti Informačních a komunikačních činností (CZ-NACE sekce J) a v oblasti Profesních, vědeckých a technických činností (CZ-NACE sekce M). V informačních a komunikačních činnostech využilo v roce 2024 daňové zvýhodnění VaV 130 podniků, které získaly daňovou podporu VaV ve výši 698 mil. Kč (graf č. 14 a 15). Díky této podpoře ušetřil v průměru jeden podnik z této odvětvové sekce na odvodu daně z příjmu právnických osob 5,4 mil. Kč.

Z odvětvové sekce Profesní, vědecké a technické činnosti využilo daňovou podporu VaV 93 podniků, které díky daňové úlevě na VaV ušetřily 429 mil. Kč. V průměru na jeden podnik tak připadala daňová podpora VaV ve výši 4,6 mil. Kč. Podniky zařazené v této odvětvové sekci využívají častěji přímou veřejnou podporu VaV než daňovou. To je dáno především tím, že v této odvětvové sekci se nacházejí i podniky s převažující ekonomickou činností v oblasti výzkumu a vývoje (CZ-NACE 72). *Bližší viz kapitola 3.2.*

Graf 15: Daňová podpora VaV v soukromých podnicích podle odvětvových sekcí

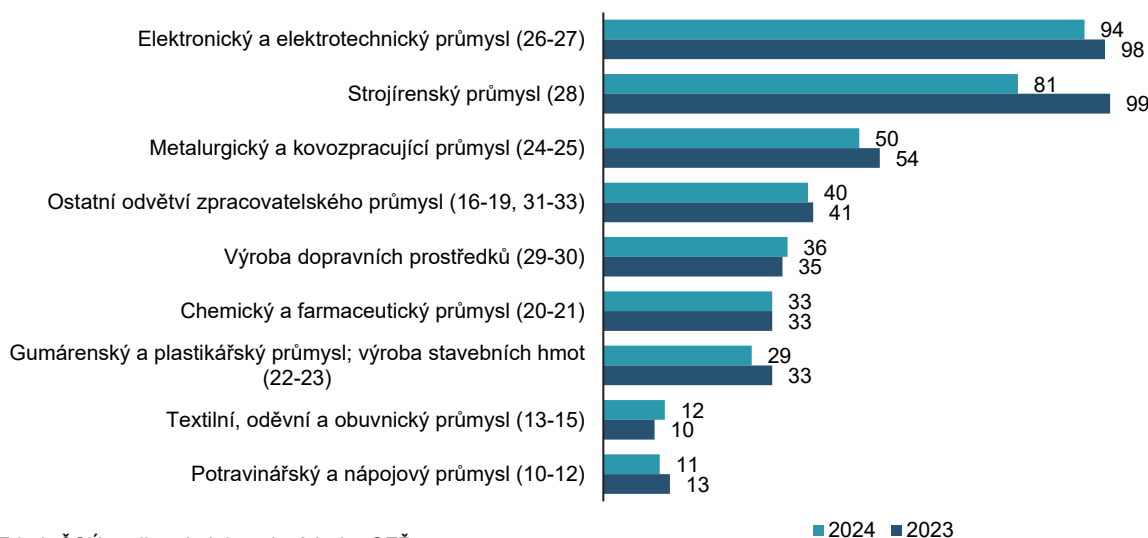
Zdroj: ČSÚ podle administrativních dat GFR

Dalších 112 podniků, které v roce 2024 obdržely daňovou podporu VaV ve výši 219 mil. Kč, působilo napříč dalšími odvětvími jako je Zemědělství, Stavebnictví, Velkoobchod a maloobchod, Peněžnictví a pojišťovnictví atd. Z dlouhodobého hlediska se výše získané daňové podpory VaV v těchto odvětvích výrazně nemění.

Daňová podpora VaV ve zpracovatelském průmyslu podle odvětví soukromých podniků

Ve zpracovatelském průmyslu uplatnilo za rok 2024 daňový odečet výdajů na VaV nejvíce soukromých podniků v elektronickém a elektrotechnickém průmyslu (dohromady 94 soukromých podniků), ve strojírenském průmyslu (81), dále pak v metalurgickém a kovozpracujících průmyslu (dohromady 50 podniků). Nejméně soukromých podniků naopak využilo daňovou podporu VaV v oblastech s nižší intenzitou výzkumu a vývoje, kam se řadí například potravinářský a nápojový průmysl (11) a textilní, oděvní a obuvnický průmysl (12 podniků). Meziročně se počet soukromých firem ve zpracovatelském průmyslu, které využily daňový odpočet na VaV snížil o 30 (7 %) a v porovnání s rokem 2015 dokonce o polovinu (o 399 firem méně). Nejvýraznější byl tento pokles v porovnání s rokem 2015 v metalurgickém a kovozpracujícím průmyslu. *Podrobněji viz následující graf č. 16.*

Graf 16: Soukromé podniky ve zpracovatelském průmyslu využívající daňovou podporu VaV (počet)

Zdroj: ČSÚ podle administrativních dat GFR

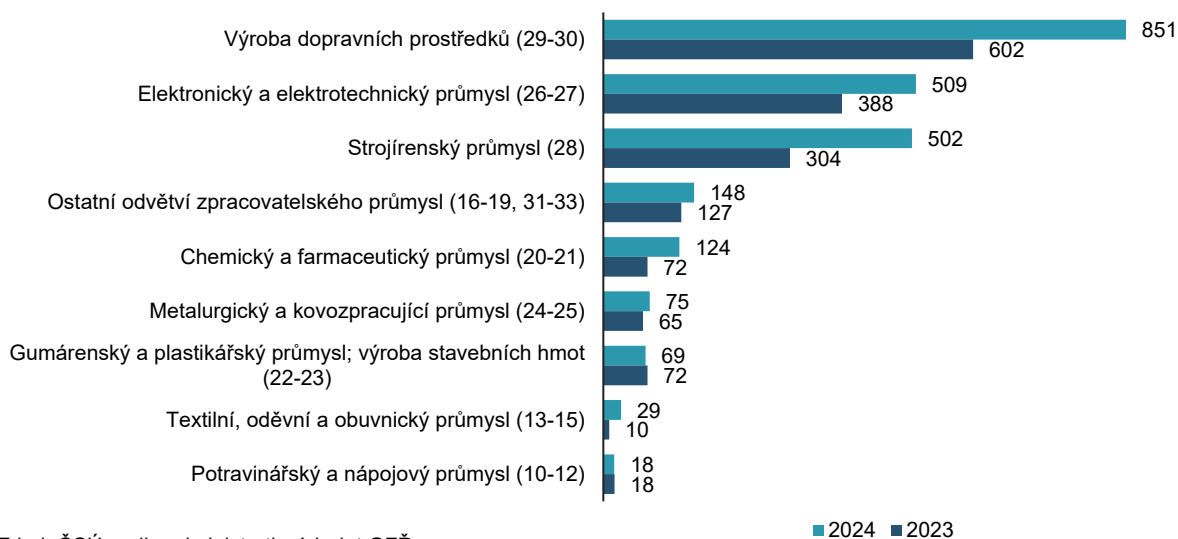
Ze všech odvětví zpracovatelského průmyslu uplatnily v roce 2024 vůbec nejvyšší částku daňové podpory VaV podniky působící ve výrobě dopravních prostředků (851 mil. Kč). Uvedenou částku obdrželo celkem 36 soukromých podniků. Na jeden podnik v průměru připadlo 23,6 mil. Kč. Většina, konkrétně 24 podniků, které uplatnily odpočet výdajů VaV v tomto odvětví, spadá do kategorie velkých subjektů.

Soukromé podniky v odvětví výroby dopravních prostředků odečetly výdaje na VaV v celkovém objemu 4,1 mld. Kč, což představuje 34 % z celkové odečtené částky výdajů na VaV soukromých podniků zpracovatelského průmyslu v ČR. *Podrobněji viz následující graf č. 17.*

Daňovou podporu VaV vyšší než 100 mil. Kč získaly v roce 2024, kromě již zmiňovaného odvětví výroby dopravních prostředků, také podniky v dalších 4 odvětvích zpracovatelského průmyslu: v elektronickém a elektrotechnickém průmyslu (509 mil. Kč), strojírenském průmyslu (503 mil. Kč), v ostatním zpracovatelském průmyslu (148 mil. Kč) a chemickém a farmaceutickém průmyslu (124 mil. Kč). Ve všech uvedených odvětvích došlo k meziročnímu nárůstu získané výše daňové podpory VaV. Ve strojírenském průmyslu to bylo o 65 %.

Nejméně daňové podpory VaV bylo zjištěno v odvětvích s nízkou intenzitou VaV, kam se řadí například potravinářský a nápojový průmysl (NACE 10-12). V uvedeném odvětví daňová podpora VaV nepřesáhla hranici 20 mil. Kč.

Graf 17: Daňová podpora VaV v soukromých podnicích ve zpracovatelském průmyslu (mil. Kč)

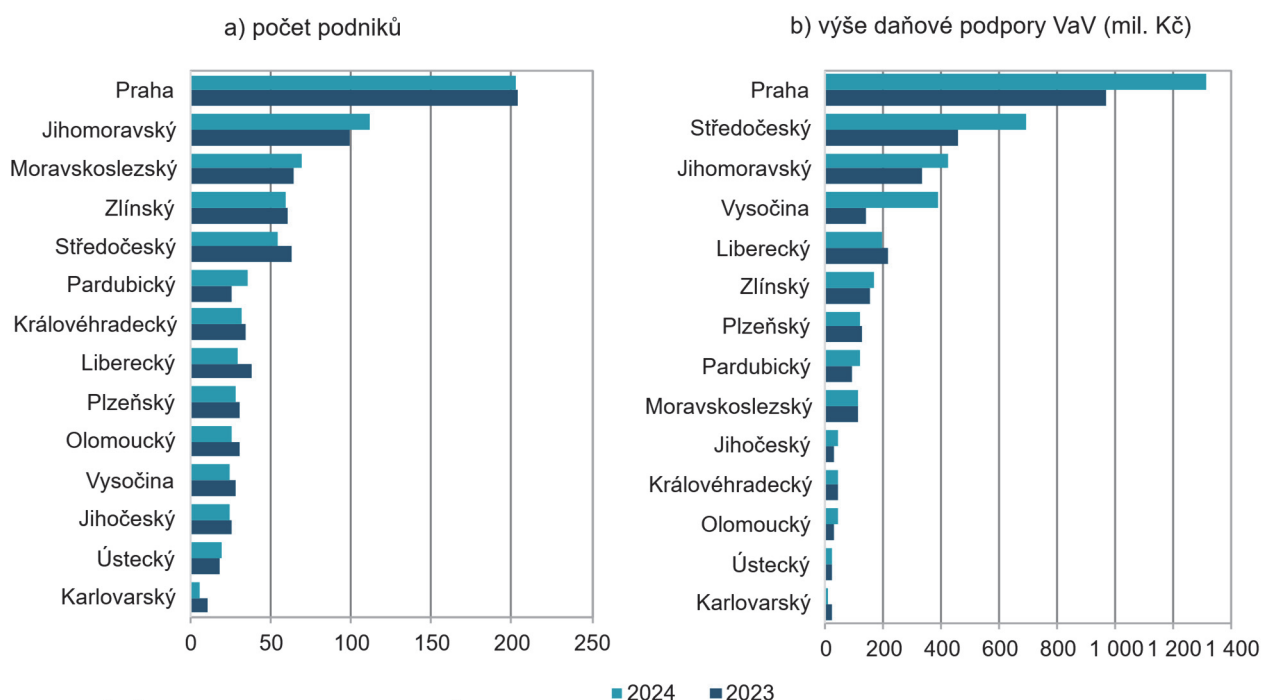
Zdroj: ČSÚ podle administrativních dat GFR

3.1.8 Daňová podpora VaV v soukromých podnicích v krajích

Z regionálního hlediska provádělo v roce 2024 v Praze VaV činnost 687 soukromých podniků, které na tuto činnost vynaložily celkem 35,4 mld. Kč. V Jihomoravském kraji se věnovalo VaV 489 soukromých podniků s výdaji na tuto činnost ve výši 12,5 mld. Kč. V pořadí třetím krajem podle počtu soukromých firem provádějících VaV byl kraj Moravskoslezský s 247 podniky a s výdaji na VaV v hodnotě 4,1 mld. Kč.

Srovnáním počtu soukromých podniků, které v roce 2024 využily daňovou podporu VaV v jednotlivých krajích Česka zjistíme, že nejvíce jich opět sídlilo v Praze (203). Za hlavním městem následují Jihomoravský kraj s 112 podniky a Moravskoslezský kraj se 69 podniky. Ve Středočeském kraji využilo výhod daňové podpory VaV 54 podniků. Nejméně subjektů, které uplatnily daňový odpočet výdajů na VaV, pocházelo z Karlovarského kraje. Jednalo se pouze o 6 soukromých podniků. Rozložení podniků napříč regiony tak jen z části odráží celkové rozložení soukromých podniků provádějících VaV. *Blíže viz graf 18.*

Graf 18: Daňová podpora VaV v soukromých firmách v Česku podle jejich sídla

Zdroj: ČSÚ podle administrativních dat GFŘ

Z celkové částky daňové podpory VaV získané soukromými podniky v Česku, připadla více než třetina (1,3 mld. Kč) podnikům sídlícím v hlavním městě. Daňovou podporu VaV přesahující půl miliardy korun získaly podniky ve Středočeském kraji (688 mil. Kč). S odstupem za nimi byl kraj Jihomoravský, ve kterém bylo na daňové podpoře VaV vyplaceno soukromým podnikům 421 mil. Kč. Za Jihomoravským krajem následuje kraj Vysočina (389 mil. Kč), který zaznamenal výrazný meziroční nárůst ve výši 176 %. Nejnižší objem daňové podpory byl zaznamenán v krajích Karlovarském (8,2 mil. Kč) a Ústeckém (17,4 mil. Kč).

Mezi soukromými podniky, které v roce 2024 využily možnosti uplatnit daňové odpočty výdajů na VaV, získaly ve všech krajích kromě Prahy nejvyšší částku podpory podniky působící ve Zpracovatelském průmyslu (CZ-NACE sekce C). V Praze to byly soukromé podniky působící v oblasti Informačních a komunikačních činností (CZ-NACE sekce J), které získaly daňovou podporu VaV ve výši 493 mil. Kč. Ve zpracovatelském průmyslu částka dosáhla 418 mil. Kč. Soukromé podniky v Praze působící v oblasti profesních, vědeckých a technických činností (CZ-NACE sekce M) získaly řádově vyšší daňovou podporu VaV (237 mil. Kč) než podniky v ostatních krajích, kde se částka pohybovala pod hranicí 50 mil. Kč.